

"És la major inversió qu

Europeista convençut, el conseller d'Economia de la Generalitat valenciana, Aureli Martínez, assegura en aquesta entrevista a EL TEMPS que el Programa Operatiu és la inversió més important que s'ha fet mai al País Valencià i ressalta la importància dels pròxims anys per al nostre futur econòmic. Perdre de nou el tren europeu i la moneda única seria, per a aquest economista amb vocació pedagògica, un fracàs que senzillament no ens podem permetre.

—La cimera de Maastricht és el punt de partida del concepte de cohesió dins de la Unió Europea. Què ha comportat per al País Valencià una cimera que ha assolit tant de renom per la passió dipositada pels partidaris i els detractors?

—Maastricht ha comportat una filosofia de la construcció d'Europa totalment diferent. Fins a Maastricht la construcció europea es limitava a temes estrictament mercantils, transaccionals o comercials, i a partir de Maastricht se li ha donat una càrrega política important. Probablement, entre els qui som més pro-europeistes, alguns pensen que hauria d'haver tingut major càrrega política, però jo crec que la construcció europea és un procés lent i tampoc no s'han de fer salts en el buit. Llavors, una part política d'un costat, i de l'altre, una sèrie de nous instruments en el Tractat de la Unió que abans no existien, com ara la major importància de la política de reequilibri espacial, noves línies de desenvolupament i homogeneïtzació o la possibilitat d'una moneda única.

—I, en la seua opinió, per què té tants detractors?

—Com que Maastricht s'aprova en una època en què l'economia europea en conjunt està en crisi, la població ha identificat Maastricht amb un aspecte negatiu. Res més fals, o més inexacte almenys. Jo crec que Maastricht és un salt endavant en la construcció europea que no té res a veure amb el moment conjuntural. Cal traure la data de l'acord del seu context econòmic perquè seria fer-li un mal servei. Aprofundir en la construcció d'Europa no té per què ser negatiu, ans al contrari, sempre que s'han fet avenços en la construcció d'Europa, les economies han respost favorablement, sempre. El que passa és

mai s'ha aprovat aquí"

que l'aprovació de Maastricht coincideix amb una de les fases recessives més importants que ha travessat Europa en les últimes dècades i, és clar, com a conseqüència, la percepció popular ha fet una identificació negativa dels acords de Maastricht amb una crisi econòmica, però això no és cert. Ara que les economies europees van recuperant el pols una altra vegada i les demandes es rellancen, tots els acords de Maastricht tornen a desempolsegar-se, havien hivernat durant el 93 i el 94 o havien avançat suaument, i ara tot això s'espolsa clarament i es torna a parlar dels terminis de la moneda única.

—Tot i les turbulències monetàries que han fet trontollar els mercats en les últimes setmanes?

—Sí, perquè quan les economies comencen de nou una fase de creixement, tothom pensa que els efectes positius de la Unió superaran els negatius i volen fer el salt endavant. Això és el que previsiblement passarà amb molta intensitat l'any 1995, però encara molt més fort al 96 i al 97, que són dos anys absolutament estratègics per a la nostra economia. El nostre futur econòmic —almenys a curt termini, tampoc vull ser tan determinista—, ens el juguem en els anys 95, 96 i 97, sens dubte. I per tant, hem de fer una aposta molt seriosa per estar en el pilot de capçalera, en la mesura possible, amb totes les nostres deficiències estructurals, però fent un esforç per arribar-hi, per convergir amb Europa. No podem permetre'ns el luxe de no formar part dels països signants de la moneda única, com tampoc vam estar entre els països signants del Tractat de Roma. Jo crec que hem pagat molt aquell cost, l'hem pagat durament.

—Acostant-nos al nivell regional, és cert també que Maastricht representa un impuls decisiu a tots els fons estructurals que ja existien prèviament. Però, hi insistesc, quines repercussions tenen els acords de Maastricht sobre la política econòmica valenciana?

—Quantitativament, amb Maastricht la política d'ajuda regional pràcticament es duplica en termes de PIB comunitari. Això significa que Europa comença a comptar amb unes xifres quantitativament importants per a poder dedicar-les a política regional i al desenvolupament regional.

Cal pensar que Espanya és un país que en aquest moment té un saldo positiu en les seues relacions amb la CE, sobretot com a conseqüència d'aquests fons de cohesió, és clar. El 92, quan es firma Maastricht, l'objectiu és que el saldo financer positiu d'Espanya pràcticament es duplique. Teníem el 0,8% del PIB, que passa a l'1,6%, més o menys, encara que parlo de memòria. És a dir, una transferència important, són moltíssims diners de transferència neta que es destinaran a projectes regionals que arrossegaran el creixement de la nostra economia. Per València són francament positius, perquè representen la inversió directa de 200.000 milions de pessetes amb càrrec al fons FEDER i, si hi sumem la inversió directa i la indirecta, arriben a 600.000 milions, que és una xifra important. Pensem, per a poder retenir aquesta quantitat, que 600.000 milions, si els dividim d'una manera lineal entre els sis anys que dura el Programa Operatiu (del 94 al 99), són 100.000 milions cada any. El PIB de la Comunitat Valenciana són 6,5 bilions en l'any 1994 i, per tant, això significa que els 100.000 milions són aproximadament l'1,5% del nostre PIB, que és molt, i durant sis anys. Aquesta és la repercussió econòmica que té. No vull dir que siga decisiva, perquè no ho és, però és una ajuda considerable a la recuperació i a la convergència.

Podem dir que el Programa Operatiu és el pla d'inversions més important aprovat mai a la Comunitat Valenciana, és la inversió més quantiosa que mai s'ha fet aquí.

—Parlem també dels requisits per a entrar en els fons estructurals. Tinc entès que per a ser objectiu número 1, que és el nostre cas en aquests moments, hem de tenir com a màxim un 75% de la renda mitjana europea. Això vol dir que som una regió pobra dins d'Europa, tot i que la impressió al carrer no siga exactament aquesta?

—A veure, en economia, quan mesurem els nivells de renda per càpita, tenim molts indicadors, sobretot quan és una relació entre països. Si jo prenc la renda valenciana, hi aplique el tipus de canvi de mercat i la compare amb Europa, la Comunitat Valenciana té aproximadament el 75% de la renda comunitària. Tenim el 75% de la renda de la mitjana dels països

europeus. Ara bé, això no significa que nosaltres siguem en termes reals el 75% de la renda europea. I m'explique. El tall dels cabells en la perruqueria pot costar més a França o a Alemanya que ací, o en la compra del pa potser els marges comercials són majors allà. En economia s'utilitza una variable que s'anomena la paritat del poder de compra. En termes de capacitat de compra, la renda real espanyola és el 82% de la mitjana comunitària i la valenciana es troba en aquests nivells. El nostre nivell de preus és un poc més baix que l'europeu i amb el nostre 75% podem comprar més coses, fins al 82%, que seria el nostre nivell real.

Cadascú utilitza les informacions que li interessin: quan toca ser pessimista, cal utilitzar el 75% i quan toca ser optimista, el 82%. Les dues són vertaderes i les dues són falses, depèn d'allò que vulgues comparar. Per a poder acollir-se al FEDER és el percentatge de renda nominal, que es calcula prenent la renda valenciana per càpita, s'aplica el tipus de canvi i s'obté aquesta renda nominal, que és el 75%. Estem justament al límit.

—I la devaluació, quin efecte hi té?

—És precisament gràcies a les devaluacions que estem en aquest nivell i ens podem mantenir dins del límit. La Comunitat Valenciana se situa més aviat de la mitjana cap a avall, com és lògic, estem situats entre les comunitats pobres de la CE, però no tan pobres com unes altres. De comunitats espanyoles que superen el cent per cent en termes de paritat de poder de compra, només se'n troben Balears, Catalunya, Navarra i Madrid. València se situa entre el 82% i el 83%.

—Què passarà quan superem aquest llistó del 75%, que de moment està garantit fins al 1999, perquè entre altres coses aquesta riuada de diners dels fons europeus contribuirà a elevar el nivell de renda?

—Evidentment, la situació previsible i desitjable és que pugem, si no, l'hauré fet bona. Jo crec que per al 99, per poc que la Comunitat Valenciana cresca per damunt de la mitjana espanyola i europea, és previsible que superem el llistó del 75%. Amb tota honestedat, enguany hi hem entrat pels pèls. Jo calcule que, raonablement, per a l'any 99 la Comunitat

Principals actuacions de carreteres al País Valencià (a partir de 1994)

Autovia	—	Principals actuacions previstes per la Generalitat valenciana en el II Pla de Carreteres del País Valencià.
Autovia	—	Actuacions a realitzar per la Generalitat valenciana que preferentment tindran cofinançament del FEDER.
Autovia	—	Principals actuacions programades en aquests moments per l'estat en la RIGE.
Carretera	—	
Carretera	—	

Valenciana haurà superat aquest llinyar i caldrà buscar altres classificacions. La més beneficiosa, lògicament, és la d'objectiu número 1, però després tenim l'objectiu número 2, 3, 4, 5 i 5-B. S'haurà d'analitzar en quina altra classificació podem col·locar la Comunitat Valenciana sent conscients de tota manera que hauríem perdut aquest tracte preferencial.

Possiblement es podrà separar l'interior de la costa, perquè de segur que les comarques de l'interior tenen problemàtiques molt específiques de desenvolupament regional. Caldrà buscar una eixida i caldrà negociar bé, perquè és un tema difícil, és clar.

—Quins sectors o quines activitats es poden considerar més beneficiats per als fons europeus?

—Jo crec que el marc de suport comunitari i els programes operatius han anat canviant de filosofia al llarg del temps. Com és lògic, tot s'aprèn. Al començament, en el primer pla de 1989-93, es va posar excessiva atenció en les infraestructures. Es considerava que Espanya tenia unes deficiències greus en aquesta matèria i que l'element que frenava la capacitat de creixement i de convergència era la dotació d'infraestructures. Això explica l'enorme esforç que ha fet l'administració central i el mateix FEDER en infraestructures. No obstant això, amb la crisi s'ha demostrat que si bé les infraestructures són necessàries, no són suficients per a generar el creixement econòmic i que, una volta s'ha fet un esforç tan espectacular com el que ha fet Espanya en els darrers quatre o cinc anys, potser valia la pena primar altres coses.

—I on convé incidir ara? Què és el que més dificulta la convergència amb Europa?

—Diverses coses, la primera és la formació, el capital humà, la qualificació de la mà d'obra i dels recursos humans en general. Jo crec que aquesta és una de les deficiències greus que tenim en la Comunitat Valenciana més que en altres i el que es farà en els pròxims anys, sense cap dubte, serà potenciar tota aquesta línia d'actuacions, és a dir, formació professional, llicenciats i educació en termes generals.

Una altra qüestió que la Comissió europea va entendre que era clau i que participa exactament del mateix criteri que nosaltres teníem era el fet que, si volem convergir-hi, el que hem de fer és donar suport a les nostres pròpies empreses, ajudar-les a consolidar-se, a desenvolupar-se

tecnològicament, a expandir-ne la producció, treballar perquè es facen grans en definitiva. Per això, d'acord amb la mateixa Comissió, que ens va orientar en la mateixa línia després que nosaltres li ho proposàrem, el que hem fet és augmentar significativament el volum d'ajudes dedicades a les empreses, perquè si volem convergir en renda hem de tenir empreses fortes. Això significa donar suport a allò que tens. És cert que pots intentar que vinga inversió estrangera, però el teu creixement endogen és fonamental. Són les teues pròpies forces les que han de créixer, si no sempre depens de fora.

—*El famós suport a l'economia productiva, no és així?*

—Exacte, i això és determinant de tota aquesta orientació de suport a l'economia productiva, de suport a les empreses pròpies, tractar de potenciar-les perquè cresquen, es desenvolupen, augmenten els seus nivells de renda i arrossequen l'economia.

—*I aquest suport a la pròpia economia, que probablement comparteix tothom, com s'aconsegueix?*

—Doncs, per exemple, incentivant totes les operacions d'inversió, amb subvencions de tipus d'interès, donant ajudes a fons perdut amb incentius regionals, creant fons de capital-risc. En definitiva, generar una xarxa empresarial molt més densa, molt més atapeïda. Es tracta de crear més empreses, fomentar l'esperit empresarial perquè, qui crea llocs de treball? Les empreses. Sembla sensat; el sector públic està esgotat en la seua capacitat de generar llocs de treball. Has d'incentivar les empreses del teu territori creant fons de capital-risc específics, que els joves pensen que una de les eixides és crear una empresa, que no pensen sempre a fer oposicions. Aquest brou de cultiu d'afavorir la cultura del risc i la cultura de la generació d'empreses jo crec que és absolutament imprescindible si volem convergir amb Europa. No podem pensar que ens vindrà una multinacional que ens ho solucionarà tot. Això és absurd, en podrà venir alguna, però no podem pensar que ens vindran ací multinacionals que ens permetran, en compte de ser assalariats del sector públic, ser assalariats d'una multinacional. Seria una absurditat. Jo crec que s'ha de fomentar el propi esperit empresarial, els desenvolupaments endògens, buscar els sectors que pots potenciar i ajudar. Aquesta és la filosofia.

—*No obstant això, una dada que sem-*

Aurelia Martínez, conseller d'Economia de la Generalitat valenciana.
"El sector públic està esgotat en la capacitat de generar llocs de treball. S'ha d'incentivar les empreses creant fons de capital-risc específics."

pre apareix i que continua sent irrisòria és la del percentatge del PIB que destinem a Recerca i Desenvolupament (R+D). No creu que aquest és l'etern coll de botella que estrangula el nostre creixement?

—Jo vull desdramatitzar aquest tema. Sent un problema gravíssim, és un problema que, al meu parer, té dues raons importants a la Comunitat Valenciana: la grandària de les empreses i els sectors en els quals estem especialitzats. Si jo tinc empreses petites, per regla general dedicaran a R+D menys recursos que les empreses grans perquè no en trauran tanta rendibilitat. Avui dia per a rendibilitzar raonablement inversions en R+D es requereixen dimensions importants, un cert volum, encara que cada sector en té el seu, que quede clar, perquè no és el mateix el tèxtil que la informàtica, la farmàcia, la química o l'automòbil. En tot cas, per tal que les inversions en R+D siguin rendibles, cal una certa grandària. El problema que tenim a la Comunitat Valenciana és que les nostres empreses són petites, per tant, el seu límit quantitatiu els impedeix destinar quantitats importants de recursos a R+D, encara que elles són les primeres a ser conscients que sense R+D no subsistiran. Llavors què fan? Copien, copien models, copien dissenys i compren la tecnologia quan no en tenen. Copien o compren. Per tant, idea fonamental: consolida les teues empreses, fes-les créixer i quan tinguen un cert volum, automàticament elles mateixes s'adonaran que si volen subsistir hauran de dedicar recursos a R+D, que a més a més, és una inversió molt rendible sempre, però

insistesc, sempre que tingues una certa grandària.

La segona qüestió és que hi ha sectors on les necessitats d'inversió en R+D són més importants que en altres. En l'automòbil o la informàtica o en el sector de tecnologies capdavanteres és molt més important que en el calcer, el tèxtil o el sector ceràmic, encara que en tots és important però en aquests darrers la importància és quantitativament menor. Donades les dimensions de les nostres empreses i la seua especialització sectorial, el resultat és que els recursos destinats globalment per la Comunitat Valenciana a R+D són baixos, això és absolutament cert, però té aquestes explicacions estructurals.

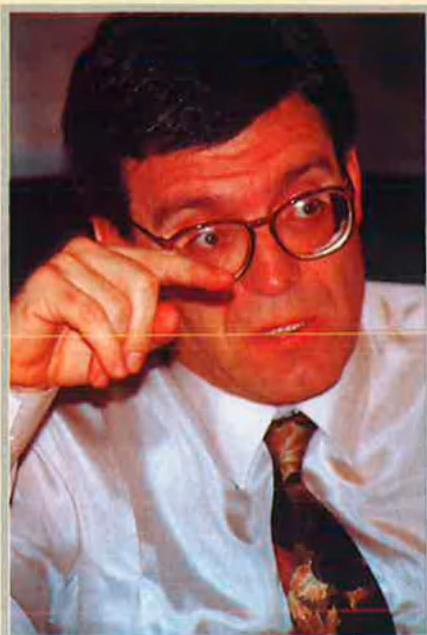
—*I com es corregeix aquesta situació, creant instituts tecnològics, amb els problemes d'acceptació que tenen?*

—Primer, amb el creixement de les empreses, és la primera fórmula lògica i evident. En segon lloc, si les empreses no arriben perquè no tenen grandària suficient, el que has de fer és crear ajudes públiques, mecanismes d'investigació conjunta en els quals tú ajudes les empreses a finançar aquella part d'investigació que no poden finançar amb els recursos propis, i en aquest punt apareixen tots els instituts tecnològics. Sembla mentida que no s'hagen comprès bé els instituts tecnològics, que són modèlics a nivell espanyol i s'han pres com a referència a nivell europeu, i ací hi ha gent que els vol privatitzar! Aquest sistema permet que una empresa A, que no té volum suficient per a fer una determinada investigació, s'associe a un institut tecnològic i amb el presupost de la Generalitat financen a mitges

aquell projecte d'investigació que d'una altra manera no haurien pogut finançar perquè no tenen recursos suficients. Aquesta empresa es beneficia de la seua investigació, ha aportat una tercera, una quarta part o la meitat del cost del projecte i la Generalitat el que fa és ajudar aquestes empreses que investiguen posant diners a fons perdut. La mecànica és elemental, senzilla i claríssima per a les empreses i és un mecanisme d'ajuda a la R+D absolutament insubstituïble. Quan les empreses siguin grans no necessitaran la Generalitat, però mentre no ho siguin és la línia lògica i sensata d'ajuda, i probablement la que menys problemes presenta de cara a Europa, perquè els problemes de competència impedeixen donar una subvenció a fons perdut a una empresa, mentre que els mecanismes d'investigació conjunta entren millor. Això és el que fan els Estats Units. Allà no donen diners directament a les empreses com a subvencions a fons perdut, però financen milers i milers de milions de dòlars en programes d'investigació. I dius, doncs és el mateix que fem ací. Jo no entenc com a voltes sents comentarís que no t'encaixen, perquè aquesta és una política claríssima d'ajuda a empreses.

—Com veu l'apreciació que tenen els valencians de la idea de la construcció europea i dels avantatges que aquest projecte pot reportar?

—Per a nosaltres, el fet que Europa camine cap a unes dosis de major solidaritat regional i que això es tradueix en un fort creixement de recursos que vindran directament a la Generalitat i a la Comunitat Valenciana té una valoració molt positiva. Jo crec que si s'ha de construir Europa, cal fer-ho des de la base de la solidaritat, perquè els espais són molt heterogenis, amb nivells de renda diferents i no té sentit construir una Europa absolutament mercantil. Cal primar objectius de solidaritat, fins polítics a mitjà i llarg termini. Jo crec que Europa és com una petita utopia i cal fer-la realitat a poc a poc. Cada generació ha d'afegir una peça en el trencaclosques de la construcció europea. No recordem, perquè se'ns ha oblidat, com es van construir els Estats Units, que no tingueren una moneda única fins cent anys després de la creació del país. Se'ns han oblidat altres exemples de la història que han anat elaborant-se a poc a poc i mirem més el que ens separa que el que ens uneix. Jo crec que s'ha de mirar amb projecció de futur, som massa petits en l'espai i en el temps i és bo relativitzar-nos nosaltres

Aureli Martínez.

"Europa s'ha de construir des de la base de la solidaritat."

mateixos i pensar que Europa és una idea que transcendeix les persones i quasi també les generacions. Jo crec que aquesta construcció europea és absolutament determinant per a la convergència d'Espanya i de la Comunitat Valenciana a llarg termini amb Europa. Ni Espanya ni la Comunitat Valenciana podrien subsistir fora d'Europa.

—Així i tot periòdicament se senten algunes crítiques al procés d'integració europea i, sobretot, als defectes de la política agrícola comuna.

—Ací es fan moltes crítiques i fins i tot hi ha alguns partits que són molt freds amb la qüestió europea. Expressament no s'hi poden oposar, és clar, perquè no té sentit oposar-s'hi, però no s'adonen que Europa és un monstre econòmic d'unes dimensions i amb un perfil tan definit i tan fort, que o estàs dins o ets un satèl·lit. Perquè nosaltres no som Suïssa ni podem viure aïlladament. El nostre nivell de renda o el nostre nivell tecnològic no ens permeten plantejar-nos una disjuntiva d'estar o no estar dins d'Europa com alguns pensen. Espanya és un país de tecnologia mitjana, amb nivells de renda baixos, que representa el 7% d'Europa. La Comunitat Valenciana és el 10% d'Espanya i, per tant, el 0,7% d'Europa. Això significa que pesem el 0,7% de l'Europa dels Quinze i no podem condicionar les seues decisions. Podem tractar d'adaptar-les, intentar traure'n el millor partit, però

de vegades quan sents alguns líders, dona la sensació que la política agrària, la política regional o la política industrial d'Europa es farà des de València i, és clar, això et deixa absolutament perplex. Nosaltres som el 0,7 d'Europa, que no és ni poc ni molt, és el 0,7. Això comporta que hem de tenir unes aspiracions sensates i plantejar-nos si realment podríem subsistir fora d'Europa. Aquest realisme és fonamental, has de donar suport a les teues empreses, als teus punts forts, sent conscient que competeixes en aquest gran mercat. I sobretot, com he dit abans, no pots perdre les fites històriques perquè després costa moltíssim recuperar-les, com ens vam perdre, per una dictadura, la participació en la signatura del Tractat de Roma. La següent fita històrica serà la integració en la moneda única i no podem perdre-la perquè ens hi juguem moltíssim.

—Un factor que ajuda a entendre i difondre la idea d'Europa és que es veuen realitzacions concretes amb ajudes de la Unió Europea.

—Sense dubte. La Comissió europea, quan demana publicitat per als projectes que subvenciona, pensa en aquesta qüestió, a donar aquesta imatge positiva d'Europa. A mi, em produeix una certa tristesa, que potser és una cosa inevitable, que en la batalla política sembla malauradament que tot val, i en comptes de plantejar la construcció d'Europa com un debat públic, s'utilitza Europa com a arma política sense més, sense debat. Em sap greu que es diga que ara han proliferat els euroscèptics per la crisi econòmica i que quan hi ha una crisi econòmica cadascú busca la seua eixida, es perden els esquemes de solidaritat, el marc històric de referència i es perd la noció que Europa en aquests moments és de les poques àrees estables que hi ha al món. Es banalitzen tot i tot val per a la batalla política per tal de diferenciar-me del del costat. Si aquest diu A, jo he de dir B, sense debat.

L'altre dia vaig assistir a un debat i t'adones que un partit important que algun dia pot arribar fins i tot a formar govern té les coses molt poc clares respecte a Europa o almenys això semblava. I em va fer molta por, perquè Espanya pot pretendre de veritat anar tota sola fora d'Europa? Ens hi juguem molt i caldria un debat sensat i serà en el qual no estigueren les sigles enmig ni les orientacions polítiques, sinó l'interès de tots. No podríem fer això?, o tot ha d'estar políticament instrumentalitzat? Això em fa feredat.